

**ЮГОЗАПАДЕН УНИВЕРСИТЕТ “НЕОФИТ РИЛСКИ” –
БЛАГОЕВГРАД
ФАКУЛТЕТ ПО ПЕДАГОГИКА
КАТЕДРА
“ПРЕДУЧИЛИЩНА И НАЧАЛНА УЧИЛИЩНА ПЕДАГОГИКА”**

К О Н С П Е К Т

ЗА ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ

**НА СПЕЦИАЛНОСТ “ПРЕДУЧИЛИЩНА
ПЕДАГОГИКА И ЧУЖД ЕЗИК”**

ОКС - БАКАЛАВЪР

Благоевград, 2022 г.

ПЪРВА ЧАСТ

ПРЕДУЧИЛИЩНА ПЕДАГОГИКА

1. Цел и задачи на предучилищното възпитание (по Димитър Кр. Димитров). Основни аспекти на предучилищното възпитание (умствено, нравствено и т.н.).
2. Ситуативният подход в предучилищното възпитание: социална ситуация на развитието, педагогическа ситуация, ключова ситуация. Идеята за амплификация на детското развитие – същност и методологическо значение.
3. Сензорното възпитание на децата от ранна и предучилищна възраст като основа на умственото, естетическото, физическото, трудовото и екологическото възпитание.
4. Физическа култура и физическо възпитание. Осигуряване на педагогически условия за здравословен начин на живот на децата от детската ясла и детската градина (дневен режим, овладяване на културно-хигиенни навици, двигателна активност).
5. Качества на ума и умствено възпитание. Мисловни операции. Възпитание на познавателните процеси в предучилищна възраст. Педагогически условия за развитие на любознателността и познавателния интерес.
6. Социално-нравствено възпитание: цел, задачи, съдържание. Педагогическа подкрепа на развитието на просоциално поведение: сътрудничеството, емоционалната отзивчивост.
7. Естетическо възпитание. Естетическа дейност. Художествено-творческа дейност. Въображение и творчество на детето от предучилищна възраст – педагогически аспекти.
8. Методи за възпитание и педагогическо взаимодействие в предучилищна възраст.
9. Същност на играта. Разновидности на детската игра и функционалната им значимост за детското развитие.
10. Педагогическа подкрепа на развитието на детското игрово съобщество в предучилищна възраст. Играта като форма за самоорганизация на децата. Психолого-педагогически анализ на проблема за взаимоотношенията между връстниците.
11. Подготовка на децата за училище. Приемственост между детската градина и началното училище.

ВТОРА ЧАСТ

ПЕДАГОГИЧЕСКИ ТЕХНОЛОГИИ

12. Държавни образователни изисквания. Педагого-технологичен анализ на програмните системи за предучилищно образование („Аз съм в детската градина“, „Аз ще бъда ученик“, „Вики и Ники“, „Здравей училище“, „Моливко“, „Приказни пътечки“, „Ръка за ръка“, „Чуден свят“, „Златно ключе“). Цели, принципи на построяване и основни педагого-технологични изисквания. Критичен анализ на познавателното съдържание и педагого-технологичните препоръки.
13. Педагогическата технология в конкретните образователни направления за предучилищно образование. Програмно съдържание на образователни направления „Български език и литература“, „Околен свят“ и „Математика“.
14. Педагогическата технология в конкретните образователни направления за предучилищно образование. Програмно съдържание на образователните направления „Изобразително изкуство“, „Физическа култура“, „Музика“, „Конструиране и технологии“.
15. Педагого-технологичен анализ на организацията на развиващата и подкрепящата среда: социални, здравни и образователни аспекти. Подбор на играчки и игрови материал.
16. Педагого-технологичен анализ на детската игра. Творчески игри и игри с правила. Типови игрови технологии за детската градина.

17. Педагого-технологичен анализ на съхраняването и поддържането на физическото и психическото здраве на децата. Овладяване на правилата за здравословен начин на живот, хигиенна култура, екологосъобразно поведение. Промоция на здраве.

18. Педагого-технологичен анализ на овладяването на комуникативно-речева компетентност и говорна култура.

19. Видове художествено-творческа дейност на децата от предучилищна възраст. Педагого-технологичен анализ на развитието на художествено-творческата дейност.

20. Технология на конструирането на педагогическия процес. План-конспектът като отражение на програмното съдържание и като структура и сценарий на реално педагогическо събитие. Опишете примерна структура по избрана от вас тема от образователно направление „Околен свят“.

ЛИТЕРАТУРА

Литературата е препоръчителна, не е задължителна. Абсолвентът, по желание, може да използва и други литературни източници, които не са посочени тук. Може да бъде използвана и само част от литературата в съответствие със собствените професионални разбирания и потребности.

*Въпросите от втората част на конспекта трябва да бъдат разработени в съответствие с одобрените от МОН програмни системи за предучилищно образование („АБВ-игри, „Аз съм в детската градина“, „Аз ще бъда ученик“, „Вики и Ники“, „Здравей училище“, „Моливко“, „Приказни пътечки“, „Ръка за ръка“). Обърнете специално внимание на източниците, които са подчертани чрез *italic*. Някои от заглавията могат да се намерят на *black-board* на факултета.*

Основното е крайният резултат, а именно писмената разработка да отговаря на критериите за оценка.

Задължителни нормативни документи:

1. Закон за предучилищното и училищното образование (Обн., ДВ, бр. 79 от 13.10.2015 г., в сила от 1.08.2016 г., ..., бр. 58 от 18.07.2017 г., в сила от 18.07.2017 г.)

2. Наредба № 5 от 03.06.2016 г. за предучилищното образование Обн. - ДВ, бр. 46 от 17.06.2016 г

3. Одобрени от МОН програми и програмни системи за осигуряване на образователния процес в детската градина. Справка на сайта на МОН. - <https://www.mon.bg/>

Монографии, студии, методически помагала, статии:

4. Актуални проблеми на предучилищното възпитание : Юбил. сб. в чест на 75-год. на проф. д-р Анастасия Атанасова . Ред. Фидана Даскалова и др. – Благоевград, 2001.

5. Ангелова, Л. Изобразителното изкуство в детската градина и началното училище. - С.: УИ „Св. Климент Охридски, 2010

6. Атанасова- Трифонова М. Емоционалното развитие на детето от раждането до три години. - сп. Предучилищно възпитание. – 2009. - № 3

7. Баева, М. Конструирането в опита на детето. – София, 1995.

8. Балабанова, М. Граматика на фантазията дискурс: Развитие на словесно-творческа дейност в детската градина. – Благоевград: Унив.изд-во Неофит Рилски, 1999.

9. Балабанова, М. Детето във възпитателния процес - творец, личност, партньор. – сп. Дом, дете, детска градина. – 1999. - кн. 5,

10. Балабанова, М. Методика на обучението по чужд език в детската градина : технология на началната чуждоезикова комуникация. - Благоевград, 2010.

11. Вардарева, В. Опит за използване на интерактивните методи в обучението по методика на музикалното възпитание в детската градина – сп. Дом, дете, детска градина. – 1999. - Н 2.
12. Вардарева, В. Педагогическото взаимодействие "дете - музика". – сп. Предучилищно възпитание. – 1999. - кн. 3.
13. Вардарева, В. Педагогическото взаимодействие "дете - музика": Методико-орг. аспекти. – сп. Дом, дете, детска градина. – 2002. - кн. 1.
14. Виготски, Л. Въображение и творчество на детето. – С.: Наука и изкуство, 1982.
15. Виготски Л.С. Играта и нейната роля в психическото развитие на детето (black-board на факултета)
16. Глушкова, М. Агресия и особености на проявленията ѝ във физическото възпитание в детската градина. – Благоевград, 2005.
17. Глушкова, М. Оптимизиране на физическото възпитание в детската градина. – Благоевград, 1991.
18. Глушкова, М., Ганева М. Методика на физическото възпитание в детските градини: Планиране и орг. на заниманията по физ. възпитание. – Благоевград, 1996.
19. Детето и детството в глобалния свят: Посвещава се на проф. д-р Фидана Даскалова. Марияна Балабанова и др. – Благоевград, 2009.
20. Дерменджиева, С. Не те обичам вече! Негативни преживявания в предучилищна възраст и ефективност на познавателното взаимодействие. България: "Санра Бук Тръст", София, 2009.
21. Дерменджиева, С. Когнитивни и емоционални аспекти на социалния статус в горна предучилищна възраст, Маджаров, Г., съст. "Библиотека Диоген" 2009.
22. Дерменджиева, С. Познавателно взаимодействие в мултимедийна среда и трансформация на детската игра. България: "Санра Бук Тръст", София, 2006.
23. Димитров, Д. Кр. Нова забавачница. Допълваща програма за авторски тип детска градина. – София, 2001.
24. Димитров Д. Кр. Обогаляващо педагогическо взаимодействие в предучилищна възраст. – С.:Изкуства, 2012.
25. Димитров, Д. Кр. Предучилищна педагогика: Лекционен курс . Ч. 1. – Благоевград, 1994.
26. Димитров, Д. Кр. Типови игрови технологии за детската градина и началното училище. – Благоевград, 1989.
27. Дянкова, Г. Практикум по говорна култура. България: УИ "Неофит Рилски" - Благоевград, 2005.
28. Дянкова, Г. Словесно общуване – теоретико-практически аспекти. България: УИ "Неофит Рилски" - Благоевград, 2002.
29. Елконин, Д.Б. Психология на играта. – София, 1984.
30. Енева, Г. Психологически проблеми на отношенията на децата от предучилищна възраст. – Благоевград, 1983.
31. Изобразителна дейност в детската градина. Методическо ръководство за детските учителки. Авт. Ц.Шейтанова, О.Занков, Н.Стойкова. – София, 1992.
32. Колева, М. Възпитанието на детето – хармония на неговата индивидуалност и социалност (социално-педагогически ракурс). – Благоевград: Унив.изд-во, 2013.
33. Кратък речник-хрестоматия на понятия и термини в предучилищното възпитание. Състав. Димитър Кр.Димитров. – Благоевград, 1987.

34. Леонтиев, А. Н. Проблеми на развитието на психиката. – София. - 1974. (Раздел III: Психологични основи на предучилищната игра; Към теорията на развитието на психиката на детето).
35. Методическо ръководство за семинарни и практически занятия по предучилищна педагогика. Е.Янакиева, Д.Димитров и др. – Благоевград, 1990.
36. Опознаване на околната действителност от детето в предучилищна възраст. Педагогическа технология. Авт. М.Колева, В.Стоименова, К.Стоянова, Б.Джорова–Благоевград, 2012.
37. Пашова, А. Генезис на понятието число. – Благоевград, 2005.
38. Пашова, А. Генезис на понятието време: Психол.-диагност. аспекти. – Благоевград, 2005.
39. Педагогическото взаимодействие в детската градина: Изисквания и идеи за организиране: Уч. помагало. Д. Димитров, В. Стоименова, К. Стоянова. – Благоевград, 2000.
40. Петрова Е. Единство на основните дейности при възпитанието на децата в предучилищна възраст. – С.: Нар.просвета, 1967.
41. Петрова, Е. Играта и нравственото формиране на детската личност. – София, 1975.
42. Пенева, Л. Педагогика на ранното детство - реалност и перспективи. – сп. Предучилищно възпитание. - 2001. - кн. 1.
43. Пенева, Л., Трифонова, М. Стандартите за развитие и учене през ранното детство. – сп.Предучилищно възпитание. - 2008. - кн. 1.
44. Пенева, Л. Подходи към ученето в ранното детство. - сп. Предучилищно възпитание. – 2009. - кн. 3.
45. Подготовка за училище. Състав. Д. Т. Батоева – Благоевград, 1991.
46. Психология и педагогика на ранното детство. Под ред. на Р.Драгошинова. Автри:Р.Дагошинова, В.Манова-Томова, Ю.Митева, Р.Арнаудова.– С., Медицина и физкултура, 1987.
47. Татъзов Т. Програма за възпитанието до 3 години. Въздействие чрез взаимодействие. – С., 1966.
48. Татъзов Т. – Ранното детско развитие и схващанията на видни изследователи - сп. Предучилищно възпитание. – 2011. - № 7.
49. Трифонова-Атанасова М., Пенева Л. Стандарти за развитие и учене в ранното детство:от раждането до три години. – С., УНИЦЕФ, 2015 (http://www.iphs.eu/n/images/knigi_snimki/Standarts_0-3_Years_full%20text.pdf)
50. Шейтанова, Ц. Народното творчество в детската градина. - С., 1966.
51. Янакиева, Е. Аз съм потокът, а ти - реката, в която се вливам : За екол. образование на децата от предучилищна възраст. – Бургас, 2001. (black-board на факултета)
52. Янакиева, Е. Внушението: психологически ефект в процеса на нравственото възпитание. – сп.Предучилищно възпитание. - 2009. – кн.2.
53. Янакиева, Е. Екологично възпитание на децата от предучилищна възраст; Енциклопедия за предучилищния педагог . – София, 1994. (black-board на факултета)
54. Янакиева, Е. Елка Петрова и съвременността: опит за актуализация и амплификация на теорията за единство на основните дейности. – сп. Педагогика. – 2012. – кн.8.
55. Янакиева, Е. Икономическо възпитание на децата. — сп. Предучилищно възпитание. – 2010. – кн. 3.
56. Янакиева, Е. Компютърът за развитие на художествено-естетическото творчество на децата. – сп. Предучилищно възпитание. – 2007. – кн. 2.

57. Янакиева, Е. Нравственото възпитание: една изоставена педагогическа теория. – сп. Предучилищно възпитание. – 2008. – кн. 7.
58. Янакиева, Е. Методологически основи на екологическото възпитание. – сп. Педагогика. - 2002. – кн. 4,
59. Янакиева, Е. Парадоксът в теорията на екологическото възпитание. – сп. Педагогика, 2002. – кн.7.
60. Янакиева, Е. Понятието ситуация в предучилищната педагогика. – сп. Образование. – 2005. – кн. 1.
61. Янакиева, Е. Предучилищна педагогика. Repetitorium (I) : Задачи за самостоятелна работа на студентите . – Благоевград, 2008, 2012.
62. Янакиева, Е. Размишления за методологическите основи на предучилищната педагогика . – сп. Предучилищно възпитание. - 2003.- кн.5.
63. Янакиева, Е. Форми за организация на екологическото възпитание в детската градина. – Благоевград, 2006.

ОСОБЕНОСТИ НА КОНСПЕКТА

Конспектът се състои от две части. Първата част изисква задълбочени знания в областта на предучилищната педагогика и педагогиката на ранното детство, втората – комплексно разбиране на педагогическите технологии за детската градина и интегративните връзки между тях.

Формулировката на въпросите изисква от абсолвента да прояви своите професионално-*педагогически умения и качества*, както следва:

- Владее на понятийния апарат на педагогиката на ранното детство, предучилищната педагогика и педагогическите технологии и умение за научно изразяване.
- Умение за логическо изграждане на въпроса чрез извеждане на междупредметни връзки: а) между предучилищната педагогика, педагогиката на ранното детство и педагогическите технологии от една страна и психологията на развитието – от друга; б) между педагогиката на ранното детство и предучилищната педагогика; в) между предучилищната педагогика и педагогическите технологии; г) между самите педагогически технологии.
- Умение за работа с научна литература за: а) критично анализиране, систематизиране, обобщаване и оценяване на теоретични постановки, научни изследвания и педагого-технологични разработки; б) умение за обобщаване и извеждане на нови научно-изследователски задачи.

Формулировката на въпросите изисква от абсолвента да основава своята писмена разработка като се подчини на *следните принципи*:

- *Принцип на творчеството* чрез избиране на свой собствен път за изграждане на съдържанието на въпроса и на неговото излагане;
- *Принцип на свободата* чрез избор на източници за подготовка и предпочитане на определени педагогически теории (на базата на педагогическа обща култура и научна аргументация на пристрастията);
- *Принцип на съвременността* чрез показване на педагогиката на ранното детство, предучилищната педагогика и педагогическите технологии като съвременни, развиващи се науки, свързани с други клонове на научното знание;
- *Принцип на съединяване на фундаменталните постановки* с практическите положения чрез отчитане на взаимовръзките между педагогиката на ранната възраст, предучилищната педагогика и педагогическите технологии.

КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНКА

По време на изпита от абсолвента се изисква да разработи един въпрос от първата част и един – от втората. Въпросите се определят като един или двама студенти теглят по един въпрос от двете групи въпроси. **За положителна оценка на изпита е необходимо и двата въпроса да бъдат разработени за оценка най-малко среден три.** Окончателната оценка се образува от средно-аритметичния резултат на оценките по двата въпроса. Закръгляването на оценката се извършва по следния начин. При оценка до „и половина“ закръгляването е към по-ниската оценка. Например при оценка 3,25 крайната оценка е 3,00. При оценка от „и половина нагоре“, закръгляването е към по-високата оценка. Например при оценка 3,75 окончателната оценка е 4,00.

Критериите за определяне на оценката се прилагат към всеки разработен въпрос. Те са следните:

ОТЛИЧЕН:

- Абсолвентът демонстрира отлично владение на понятийния апарат и богата педагогическа лексика, логически конструира структурата на въпроса и разкрива в пълнота неговото съдържание.
- Абсолвентът установява съдържателни междупредметни връзки на основата на широка обща педагогическа култура, илюстрира с примери формулираните постановки, обосновава своя гледна точка и прави съдържателни обобщения и изводи.
- Абсолвентът използва прийоми за научно изложение (обективна оценка и определяне ценността на чуждото мнение и посочване на автора, проследяване на възникването и развитието на дадена идея, отделяне на различни гледни точки чрез анализ на позициите на авторите, цитиране и тематично обединяване на идеи, извеждане на собствена научно аргументирана позиция, извеждане на актуални научноизследователски задачи, очертаване перспективи за развитие на научните идеи).
- Съдържанието на работата изцяло отговаря на поставената тема.

МНОГО ДОБЪР: Отличава се от отличния резултат по това, че:

- научната аргументация не е достатъчна и отсъства собствена гледна точка;
- изводите са кратки и недостатъчно задълбочени и са допуснати някои несъществени грешки;
- психологическата обосновка на постановките не е достатъчна;
- съдържанието на работата отговаря на поставената тема, но са допуснати отделни отклонения, свързани съдържателно с поставената тема.

ДОБЪР:

- Отговорът не е достатъчно обзорен, пропуснати са някои съществени междупредметни връзки.
- Базовите понятия са употребени правилно, но се разкриват пропуски при съдържателното разкриване на теоретичните и приложните постановки.
- Аргументацията не е достатъчна, отсъстват примери, не са разкрити междупредметните връзки или присъстват само някои от тях, но повърхностно;
- изложението е описателно.
- Съдържанието на работата в общи линии отговаря на поставената тема, но са допуснати някои съществени отклонения от темата или има излишни общи изрази.

СРЕДЕН:

- Научната терминология се използва недостатъчно.
- Изложението не е концептуално, логиката на изложението не е последователна, разкрити са отделни страни на въпроса, преобладаващата част на изложението носи емпиричен характер и не е достатъчно аргументирана.
- Има значителни отклонения от поставената тема.

СЛАБ:

- Абсолвентът демонстрира неразбиране на основните постановки на педагогиката на ранното детство, на предучилищната педагогика и на педагогическите технологии.
- Изложението има репродуктивен характер и се отличава с битов език, забелязват се съществени неточности при употребата на научни понятия, показано е неразбиране на педагогическите явления, отсъства научна аргументация.
- Съдържанието на работата изцяло не отговаря на темата.

**Катедра „Предучилищна
и начална училищна педагогика”
2022 година**